

Neērtais datums marta vidū

Juris Mūrnieks

Tālajā 1952. gadā «Daugavas Vanagu» organizācija trimdā noieca 16. martu par Latviešu leģiona atceres dienu. Dienu, kad bijušie leģionāri kopā ar tuviniekiem pieminēja kritušos, bez vēsts pazudušos, gūstā kritušos un soda nometnēs ieslodzītos cīņu biedrus. Šajā dienā 1944. gadā pie Vēlīkajas upes, netālu no Latvijas robežas Krievijā, aptuveni nedēļu, vienīgo reizi Otrā pasaules kara laikā, kopā cīnījās abas lielākās latviešu vienības vācu armijā – 15. divīzija un 2. brigāde. Vēlāk, maijā, 2. brigādi pārdēvēja par 19. divīziju. Neskatoties uz pretinieka skaitlisko pārspēku, izdevās ieņemt norādīto augstieni un vairākas dienas arī to noturēt. Protams, būtiskas ietekmes uz tālāko kara gaitu šim panākumam nebija.

Tā nu iegājies, ka visas latviešu vienības vācu armijā piešķaitām leģionam, kaut gan, papildus abām jau minētajām divīzijām, bija vairāki robežapsardzes pulki, policijas bataljoni, gaisa spēku izpalīgi. Sarakstu varētu turpināt krietni garu. Jā, leģionāri cīnījās vācu pusē. Traģiski, bet latvieši cīnījās abās karojošajās pusēs, dažreiz pat latviešu daļas pret latviešiem.

Lai nosodītu vai slavīnātu latviešu leģionārus, vajadzētu atcerēties vairākas būtiskas atziņas. Tā laika situāciju vislabāk raksturoja 15. divīzijas komandieris A. Ākss: «Viņi ir latvieši, un viņi vēlas patstāvīgu latviešu nacionālo valsti. Nostādīti izvēles priekšā – Vācija vai Krievija, viņi ir izšķirušies par Vāciju. Vācu virskundzība viņiem liekas mazākais ļaunums. Naidu pret Krieviju padziļināja Latvijas okupācija.»

Abās leģiona divīzijās cīnījās aptuveni 115000 Latvijas iedzī-

votāju, no tiem brīvprātīgi piešķaitās aptuveni desmitā daļa. Tie devās karot, lai atriebtu 1941. gada deportācijās aizvestos tuviniekus, izpirktu nepretošanos okupācijas sākumā. Pārējos vairākās reizēs mobilizēja, neņemot vērā starptautiskos likumus. No brīvprātības realitātē bija tikai vārds bruņoto vienību apzīmējumā. Karavīra uzdevums ir cīnīties. Viņi karoja, lai paliktu dzīvi, lai nepieļautu jaunu padomju okupāciju, karoja cerībā,

licijas bataljonus, bēdīgi slavē V. Arāja latviešu SD vienību. Neskatoties uz to, pat padomju laikā nevienu bijušo leģionāru neapsūdzēja un netiesāja par kara noziegumiem.

Daļā sabiedrības iegājies latviešus, kuri cīnījās vācu pusē, saukt par «fašistiem». Nav ziņu, ka kāds latvietis būtu bijis Itālijas fašistu partijas biedrs. Attiecīgi Nacionālsociālistiskajā vācu strādnieku partijā, īsāk sakot, nacistos, latviešus neuzņēma,

ceres dienu mierīgi un klusi atzīmēja līdz pat 1998. gadam. Vēlāk 16. marts kļuva par būtisku datumu ideoloģiju karā. Visādu līmeņu vietējie un palīgā aicinātie «antifašisti» centās pievērst uzmanību it kā fašisma atdzimšanai un nacisma slavīnāšanai Latvijā. Sava loma tajā jāatvēr arī Austrumu kaimiņam. Notiek mēģinājumi par visu kritušo karavīru piemiņas dienu padarīt Lāčplēša dienu, bet vēsturiski tas nebūtu īsti pareizi. Vēsturisko situāciju neko nezinošajiem ārzemniekiem skaidro Ārlietu ministrija. Bet nekas nemainās. Nebrīnīšos, ja arī šogad kaimiņzemes televīzijas kanālos parādīsies informācija, ka Latvijā atdzimst nacisms, kaut gan ārkārtas situācijas dēļ masu pasākumi nenotiek.

Nekas ļauns nenotiks, ja daži kungi ļoti cienījamā vecumā noliks ziedus pie Brīvības pieminekļa, bijušo cīņu biedru kapos Lestēnē un daudzviet Latvijā. Jo «jandāliņu» uzvarētājiem 9. maijā Pārdaugavā taču atļaujam. Citādi pasaule mūs nesapratīs...

16. marts kļuva par būtisku datumu ideoloģiju karā.

ka angļi un amerikāņi palīdzēs. Karoja par brīvu Latviju. Un, visticamāk, par lielo politiku nedomāja.

Lai kā to daži gribētu, mūsdienās nav pierādījumu tam, ka leģionāri būtu bijuši iesaistīti kara noziegumos pret cilvēci. Jā, leģiona divīzijās iekļāva po-

pat, ja kāds būtu gribējis. Par šīs partijas biedriem varēja kļūt tikai vācieši ar pareizajiem radu rakstiem sešu paaudžu ilgumā un «vācu asinīm pielīdzinātie». Kur nu kaut kādiem no «Austrumzemes»...

Interesanti, ka, atjaunojoties Latvijas neatkarībai, leģiona at-

Lauksaimnieku mērs ir pilns

Trīs lielākās lauksaimnieku organizācijas – Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija, Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome un Zemnieku saeima – aicina atbildīgās ministrijas, Saeimas deputātus un nevalstiskās organizācijas atjaunot diskusiju par darbnespējas lapu termiņa samazināšanu un veikt grozījumus likumā «Par maternitātes un slimības apdrošināšanu».

Gadu gaitā izvērtējot kopējo valsts nozīmi nodokļu slogu, kas jāmaksā darba devējam jeb uzņēmējam, tostarp darba devēja jeb uzņēmēja apdrošināšanas obligāto iemaksu daļu, ir jāpārskata perioda garums, kad darba devējs apmaksā darba nespējas lapas. Kā rāda prakse, ir bieži gadījumi, kad darba ņēmēji negodprātīgi izmanto iespēju ņemt darbnespējas lapas, zinot, ka 9 dienu garumā tās tiks apmaksātas. Ja šādi gadījumi uzņēmumā ir vairāki un periodiski atkārtojas, darba

devējam tas rezultējas ar dubultām izmaksām: no saviem līdzekļiem ir jāizmaksā slimības nauda darba ņēmējam, kā arī jāmaksā papildu alga citam darbiniekam, kurš aizvieto uz slimības laiku prombūtnē esošo kolēģi. Ja 9 dienu apmaksātais darba nespējas laiks tiktu samazināts uz 3 dienām, darba ņēmēji tiktu ierobežoti to izmantot negodprātīgiem mērķiem, kā arī ģimenes ārstiem nāktos rūpīgāk izvērtēt iemeslus nepieciešamībai piešķirt darbnespējas lapu darba ņēmējam jeb pacientam.

Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas Valdes priekšsēdētājs Indulis bezdarba līmenis, labus un atbildīgus darbiniekus atrast ir sarežģīti. Darba kolektīvā ir grūti uzturēt darba kvalitāti un secīgumu, ja ļoti bieži savas darbnespējas dēļ prombūtnē esošais darbinieks ir jāaizvieto kādam kolēģim vai arī uz to brīdi darbā ir jāpaņem jauns darbinieks. Uzņēmumam tas sagādā gan lielu finansiālo slogu, gan

cilvēkresursu deficītu. Tāpat gadu gaitā ir apstiprinājies, ka darbnespējas lapu izsniegšana no ģimenes ārsta puses ir viegli iegūstama, bieži vien pat neiedziļinoties, kāds iemesls ir patiesībā pacienta darbnespējas lapas pieprasījumam.»

Zemnieku saeimas valdes priekšsēdētājs Juris Lazdiņš: «Pēc Latvijas uzņēmēju aplēsēm, katrs piektais darbnespējas lapas izmantotājs to iegūst nepamatoti. «A» slimības lapu pabalstiem valstī kopumā gada laikā tiek izmaksāti vairāk nekā 70 miljoni eiro, no tiem vairāk nekā 40 miljoni eiro privātajā sektorā. Arī lauksaimnieki saskaras ar nepamatotu darbnespējas lapas izsniegšanu, kas ir vairāk problēmu ir ar pirmspensijas vecuma nodarbinātajiem, kuriem lielai daļai ir hroniskas kautes, tostarp arodslimības. Valstij būtu vairāk jākontrolē darbnespējas lapu izsniegšana. Pie bruto atalgojuma 1000 eiro nedēļu gara darbnespējas lapa izmaksā ap 355 eiro, turklāt alga jāmaksā arī slimā darbinieka aizvietotājam, tas būtiski sa-

dārdzina šo uzņēmumu pakalpojumu vai produktu pašizmaksu. Mums jāskatās uz Baltijas reģionu kā vienotu tirgu, tostarp arī konkurences apstākļiem ir jābūt līdzīgiem. Darbinieki slimo visās valstīs, bet nosacījumi darbnespējas lapām diemžēl nav vienādi.»

Kā liecina Igaunijas piemērs, darba devējam darba nespējas apmaksā ir jāveic, sākot tikai no 4. līdz 8. dienai. Pirmās trīs darba nespējas dienas gulstas uz paša darba ņēmēja pleciem, kuram sadarbībā ar savu ģimenes ārstu jānosaka diagnoze, kas ir par pamatu darbnespējas turpināšanai. Savukārt Lietuvā darba devējam darbnespējas apmaksā ir jāveic no 1. līdz 2. dienai. Šis laika periods ir optimāls, lai darba ņēmējs izvērtētu savas spējas atgriezties darbā, kā arī darba devējam ir mazāks finansiālais slogs tā sliedzina laikā.

Sanita Putniņa,
LLKA

Vakcinācijas procesā varētu piesaistīt citu nozaru speciālistus

Elīna Kristiņa

Vakcinācijas birojs kalpo kā zibens novēdējs – tā vai mazliet citādi formulējumā veselības ministrs Daniels Pavļuts diezgan bieži komentē mediju pārstāvju jautājumus par struktūrvienības atļaušanu. Tagad būtu «tuvāk» noorganizēt, lai tā būtu «tuvāk» nozare. Tie bijuši komūnikācijas misēkļi, kas kavē vakcinācijas norisi, tomēr vai esam gatavi to darīt masveidā?

Teorētiski, reorganizējot Vakcinācijas biroju, būs ņemts vērā arī sabiedrības sašutums. Portālā

manabalss.lv par iniciatīvu «Par Vakcinācijas biroja likvidēšanu» nedēļas laikā parakstījušies vairāk nekā 18 tūkstoši cilvēku. Var piekrist ministra kungam, ka saistībā ar vakcinācijas jautājumiem, kā arī dažādām ķībelēm, kas skar vakcinācijas norisi, cilvēki reagē daudz asāk, nekā ja tas būtu jautājums par kādas pašvaldības vadītāja negodīgi izveidotu iepirkumu, lai iegādātos noteiktas automašīnas ikdienas darba veikšanai, piemēram, kādu smalku apvidus auto, vai arī Lemberga desmit gadu sāga un miljoniem nebūtībā aizplūdušo latu un eiro. Sabiedrība katru informāciju, kas skar vakcināciju, uztver saasināti. Jebkuras šaubas, kas izskan no kādiem draugiem vai paziņām,

drīz kļūst par vispārpieņemtu faktu.

Šobrīd visas cerības, ka varēs atgriezties kaut mazliet ierastākā ikdienā, saistās ar vakcinēšanu un to, cik veiksmīgi noritēs šis projekts ar vakcinēšanas punktu izveidi un masveida vakcinācijas sākšanos. Daudzviet tiek meklēts personāls, lai to varētu darīt. Vakcinācijas centriem vajadzēs ap 700 ārstniecības personu – lielākoties māsas un ārstu palīgus. «Personālu grūti atrast jau šā brīža vakcinētājiem. Piemēram, Rīgas Austrumu slimnīcā, kurā šobrīd vakcinē vairākus simtus nedēļā, bet masu vakcinācijas laikā mērķis ir 2500, tehniskos palīgus izdevies atrast, bet no medicīnas māsām, kā norāda slimnīcas ambulatorās daļas

vadītāja Sarmīte Dzene, – brīnumainā kārtā atrasta tikai viena, lai gan vajadzīgas četras. Turklāt masu vakcinācijas mērogiem Austrumu slimnīca būs neliels punkts,» tā vēsta lsm.lv.

Šajā kontekstā, šķiet, valdība varētu motivēt citās nozarēs strādājošos iesaistīties vakcinēšanas procesā. Daudzu profesiju pamatā ir jāapgūst medicīniskā izglītība, piemēram, zobu higiēnistiem, arī daļai skaistumkopšanas nozarē strādājošo, tāpat māsiņas ir izglītības iestādēs, kur pašlaik lielākoties mācības norit attālināti, tomēr tad videi ir jābūt motivējošai un cilvēkus aicinošai.

Iespējams, kamēr vēl ir laiks, vajadzētu šos cilvēkus uzrunāt un iesaistīt, nevis gatavot informatīvu materiālu par vakcinē-

šanās nepieciešamību. Tā tomēr ir katra paša izvēle, taču, domājot par cilvēkiem, kas jau strādā un cenšas veikt četru cilvēku darbu, kaut tas nav reāli, iespējams, būtu vērts domāt arī šādā virzienā.

Varbūt šajā situācijā mums vajadzētu organizēt ātro kursu māsiņām, kas no citām nozarēm piekristu iesaistīties uz laiku, gluži kā skolotājiem, kad speciālisti var pārkvalificēties divgadu programmā «Mācītspēks». Katrā ziņā šis laiks līdz masveida vakcinēšanas uzsākšanai ir jāizmanto gudri un jāmeģina iepludināt «jaunas asinis», kas varētu palīdzēt, citādi čūs vien sanāks. Būsim pārvērtējuši savus spēkus, būs vakcīnas, bet nebūs personāla, kas potē.